

Antoni Mironowicz   **Wpływ wyznań religijnych na kształtowanie się białoruskiej świadomości narodowej w XIX wieku**

Babuzan V.M., *Narody Rossii w pervoj polovine XIX v. Čisliennost' i ètničeskij sostav*, Moskva 1992 [Бабузан В.М., *Народы России в первой половине XIX в. Численность и этнический состав*, Москва 1992].

Botânovskij V.F., *Iosif Semaško i vossoedinenie uniatov*, „Istoričeskij Vestnik” [Ботяновский В.Ф., *Иосиф Семашко и воссоединение униатов*, „Исторический вестник”] 1893, t. 14, s. 857–875.

Bazyłow L., *Historia Rosji*, t. 2, Warszawa 1983.

Bieńkowski L., *Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce*, [w:] *Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce*, red. J. Kłoczowski, t. 2, cz. 2, Kraków 1969, s. 781–1049.

Dylągowa H., *Dzieje unii brzeskiej*, Warszawa 1996.

Eberhardt P., *Geografia ludności Rosji*, Warszawa 2002.

Eberhardt P., *Problematyka narodowościowa Białorusi w XX wieku*, [w:] *Białoruś, Czechosłowacja, Litwa, Polska, Ukraina. Mniejszości w świetle spisów statystycznych XIX–XX w.*, „Materiały Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, t. 8, red. J. Kłoczowski, Lublin 1996, s. 9–35.

Kipriânovič G.M., *Vysokopreosvâšennyj Iosif Semaško, mitropolit litovskij i vilenskij, Vil'na 1894* [Киприянович Г.М., *Высокопреосвященный Иосиф Семашко, митрополит литовский и виленский, Вильна 1894*].

Kucharzewski L., *Od białego caratu do czerwonego*, t. 2, Warszawa 1990.

Kumor B., *Historia Kościoła*, t. 7, Lublin 2001.

Likowski E., *Dzieje Kościoła Unickiego na Litwie i Rusi w XVIII i XIX stuleciu*, cz. 2, Warszawa 1906.

Mironowicz A., *Bractwa cerkiewne w Rzeczypospolitej*, Białystok 2003.

Mironowicz A., *Cerkiew prawosławna w dawnej i we współczesnej Rosji*, [w:] *Bizancjum – Prawosławie – Romantyzm. Tradycja wschodnia w kulturze XIX wieku*, red. K. Korotkich, J. Ławski, Białystok 2004, s. 55–74.

Mironowicz A., *Kościół prawosławny na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej (1596–1918)*, [w:] *Prawosławie. Światło wiary i źródło doświadczenia*, red. K. Leśniewski, J. Leśniewska, Lublin 1999, s. 473–548.

Mironowicz A., *Kościół prawosławny w dawnej Rzeczypospolitej*, Białystok 2001.

Mironowicz A., *Kościół prawosławny w państwie Piastów i Jagiellonów*, Białystok 2003.

Mironowicz A., *Prawosławie i unia w dziejach narodu białoruskiego*, „Przegląd Wschodni” 2012, t. 12, z. 2 (46), s. 275–309.

Mironowicz A., *W związku z 150 rocznicą synodu połockiego (1839-1989)*, [w:] *Chrześcijaństwo w Związku Radzieckim w dobie pierestrojki i głośności*, red. W. Grzeszczak, E. Śliwka, Pieniężno 1992, s. 137–146.

Ochmański J., *Dzieje Rosji do roku 1861*, Warszawa 1986.

Petručuk V., *Žyc'cë i dzejnas'c' Âzèpa Sâmaški – mitrapalita litoŭskaga i vilenskaga (1798–1868)*, Belastok 1988, s. 14–36 [Петручук В., *Жыцьцё і дзейнасць Язэпа Сямашкі – мітрапаліта літоўскага і віленскага (1798–1868)*, Беласток 1988, с. 14–36].

Pipes R., *Rosja carów*, Warszawa 1990.

Podręczna Encyklopedia Katolicka, t. 35–36, Warszawa 1912.

Radwan M., *Carat wobec Kościoła greckokatolickiego w zaborze rosyjskim 1796–1839*, Roma–Lublin 2001.

Radzik R., *Rozwój narodowy społeczności polskiej i białoruskiej w okresie zaborów*, [w:] *Historycy wobec problemów tożsamości narodowej i europejskiej – między nacjonalizmem a uniwersalizmem XVIII–XX wiek*, „Materiały Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, t. 1, red. J. Kłoczowski, Lublin 1992, s. 37–44.

Roberti J.C., Popielovski D., Struve N., *Historie de l'Église russe*, Paris 1989.

Serczyk W.A., *Poczet władców Rosji*, Londyn 1992.

Semaško I., *Zapiski mitropolita litovskogo*, t. 1, Sankt-Peterburg 1893 [Семашко И., *Записки митрополита литовского*, т. 1, Санкт-Петербург 1893].

Szybieka Z., *Historia Białorusi 1795–2000*, Lublin 2002.

Śliwa T., *Kościół greckokatolicki na „ziemiach zabranych” (1815–1839) i Kościół greckokatolicki w Królestwie Polskim (1815–1875)*, [w:] *Historia Kościoła w Polsce*, t. 2, cz. 1, red. B. Kumor, Z. Obertyński, Poznań 1979, s. 497–511.

Wakar W., *Rozwój terytorialny narodowości polskiej. Statystyka narodowościowa kresów wschodnich*, cz. 3, Kielce 1918.

Wójcik Z., *Dzieje Rosji 1533–1801*, Warszawa 1981.

Вячаслаў Швед Францішак Багушэвіч – ідэолаг беларускай нацыянальнай ідэі?

Багушэвіч Ф., *Творы*, Мінск 1967 [Bagušėvič F., *Tvory*, Minsk 1967].

Багушэвіч Ф., *Творы*, уклад. і прадм. Я. Янушкевіч; камент. У. Содаль, Я. Янушкевіч, Мінск 2001 [Bagušėvič F., *Tvory*, uklad, pradm. Â. Ânuškevič; kament. U. Sodal', Â. Ânuškevič, Minsk 2001].

Беларускія пісьменнікі другой паловы XIX стагоддзя. Зборнік тэкстаў, Мінск 1956

[Belaruskîâ piš'menniki drugoj palovy XIX stagoddzâ. Zbornik tøkstaŭ, Minsk 1956].

Гарэцкі М., *Гісторыя беларускае літаратуры*, Вільня 1921 [Garėcki M., *Gistoryâ belarускае litaratury*, Vilnâ 1921].

Кісялёў Г., *Смак Беларушчыны*, Мінск 2013 [Kisâlėŭ H., *Smak Belaruščyny*, Minsk 2013].

Латышонак А., *Нацыянальнасць – Беларус*, Вільня 2012 [Latyšonak A., *Nacyânalnasc' – Belarus*, Vilnâ 2012].

Лойка А.А., Гісторыя беларускай літаратуры. Дакастрычніцкі перыяд. Падручнік для філалагічнага факультэта, ч. 1, Мінск 1989 [Lojka A.A., Gіstoryâ belaruskaj litaratury. Dakastryčnicki peryâd. Padručnik dla filalagičnaga fakultèta, č. 1, Mìnsk 1989]. “Наша Ніва” [“Naša Niva”] 15.05.2010.

Пачынальнікі. З гісторыка-літаратурных матэрыялаў XIX ст., уклад. Г.В. Кісялёў, Мінск 2003 [Раўнал'нікі. Z gіstoryka-litaraturnyh matèryâlaŭ XIX st., uklad. G.V. Kìsâlëŭ, Mìnsk 2003].

Станкевіч А., З Богам да Беларусі. Збор твораў, уклад., рэд., камент. А. Пашкевіч, А. Вашкевіч, Вільня 2008 [Stankevič A., Z Bogam da Belarusi. Zbor tvoraŭ, uklad., rëd., kament. A. Paškevič, A. Vaškevič, Vilnâ 2008].

Цьвікевіч А., Западно-русизм. Нарысы з гісторыі і грамадскай мысьлі на Беларусі ў XIX і пачатку XX в., Менск 1929 [C'vikevič A., Zapadno-rusizm. Narysy z gіstoryi i gramadskaj mys'li na Belarusi ŭ XIX i račatku XX v., Mensk 1929].

Шыбека З., Героі беларускай гісторыі ў памяці беларусаў. Да праблемы фарміравання грамадзянскай нацыі, [у:] Новае слова ў гісторыі і культуралогіі, рэд. А.А. Суша, Мінск 2012, с. 119–129 [Šybeka Z., Geroi belaruskaj gіstoryi ŭ pamâci belarusaŭ. Da prablemy farmiravannâ hramadzânskaaj nacyi, [u:] Novae slova ŭ gіstoryi i kul'turalogii, rëd. A.A. Suša, Mìnsk 2012, s. 119–129].

Swajak K., Fr. Bahušewiç – piaśniar biefaruski, “Krynica” 1920, № 2, 3, 4, 5.

Віктар Корбут   Адлюстраванне месца і ролі беларускай мовы ў сістэме адукацыі як фактару фарміравання нацыянальнай ідэнтычнасці ў публіцыстыцы газеты “Nasza Niwa” (“Наша Ніва”) у 1906–1907 гадах

Булгакаў В., Гісторыя беларускага нацыяналізму, Vilnius 2006 [Bulgakaŭ V., Gіstoryâ belaruskaga nacyânalizmu, Vilnius 2006].

Войцех, Зямельная справа у Беларусі (Прадаўжэнне), “Наша Ніва”, 22.12.1906, № 7, с. 2 [Vojceh, Zâmel'naâ sprava u Belarusi (Pradaŭženne), “Naša Niva”, 22.12.1906, № 7, s. 2].

Дзядзька Карусь, Беларуская народная школа. 2. Беларуская мова у казенной школы, “Наша Ніва”, 22.12.1906, № 7, с. 4 [Dzâdz'ka Karus', Belaruskâ narodnaâ škola. 2. Belaruskâ mova u kazennoj školi, “Naša Niva”, 22.12.1906, № 7, s. 4].

Документы и материалы по истории Белоруссии (1900–1917 гг.), т. 3, ред. В.Н. Перцев, И.С. Кравченко, Е.П. Лукьянов, А.И. Воронова, Минск 1953 [Dokumenty i materialy po istorii Belorussii (1900–1917 gg.), t. 3, red. V.N. Percev, I.S. Kravčenko, E.P. Luk'ânov, A.I. Voronova, Mìnsk 1953].

Долбилов М., Русский край, чужая вера. Этноконфессиональная политика империи в Литве и Белоруссии при Александре II, Москва 2010 [Dolbilov M., Russkij kraj, čužaâ vera. Ètnokonfessional'naâ politika imperii v Litve i Belorussii pri Aleksandre II, Moskva 2010].

Корбут В., Беларускае пытанне на старонках першых беларускіх газет “Наша Доля” (“Nasza Dola”) і “Наша Ніва” (“Nasza Niwa”) (1906 г.) [Korbut V., Belaruskae pytanne na staronkah peršyh belaruskih gazet “Naša Dolâ” (“Nasza Dola”) і “Naša Niva” (“Nasza nNiva”) (1906 g.)], “Acta Polono-Ruthenica” 2020, t. 25, z. 3, s. 177–189. <https://doi.org/10.31648/apr.5897>

Ляхоўскі У., Ад гоманаўцаў да гайсакоў. Чыннасць беларускіх маладзёвых арганізацый у 2-й палове XIX – 1-й палове XX ст. (да 1939 г.) [Lâhoŭski U., Ad gomanaŭsaj da gajsakoj. Čynnasc' belaruskich maladzëvych arganizacij u 2-j palove XIX – 1-j palove XX st. (da 1939 g.)], Vilnius–Białystok 2012.

Ляхоўскі У., Школьная адукацыя ў Беларусі падчас нямецкай акупацыі (1915–1918 гг.) [Lâhoŭski U., Škol'naâ adukacyâ ŭ Belarusi radčas nâmeckaj akupacyi (1915–1918 gg.)], Vilnius–Białystok 2010.

“Наша Нива”, 22.12.1906, № 7, с. 7 [“Naša Niva”, 22.12.1906, № 7, s. 7].

Унучак А. У., «Наша ніва» і беларускі нацыянальны рух (1906–1915 гг.), Мінск 2008 [Unučak A. U., “Naša niva” i belaruskі nacyânal'ny ruh (1906-1915 gg.), Minsk 2008].

Ab pierasielenniu, “Nasza Niwa”, 12/25.10.1907, № 31, s. 2.

Adzinoki, s. Mikałaeŭszczyzna Minskaj hub., “Nasza Niwa”, 14 (2).09.1907, № 29, s. 6.

Adzinoki, Z m. Biełaruczy Minskaj h. i u., “Nasza Niwa”, 17/30.08.1907, № 27, s. 7.

Baŭtruk, h. Sokołka Hrodziensk. hub., “Nasza Niwa”, 12/25.10.1907, № 31, s. 6.

Biełtyj Janka, Biełaruskaja Narodnaja szkoła. Pisulka da Redakcji, “Nasza Niwa”, 2/15.12.1906, № 4, s. 5–6.

Bierebiendzia, Słonimski pawiet, “Nasza Niwa”, 20.07.1907, № 25, s. 7.

Filimon M., List da redakcii, “Nasza Niwa”, 30.03/12.04.1907, № 13, s. 8.

H., [U Wilejskim pawieci...], “Nasza Niwa”, 17/30.08.1907, № 27, s. 6.

Hroch M., Małe narody Europy. Perspektywa historyczna, Wrocław–Warszawa–Kraków 2003.

Jak adkrywać biblioteki u miasteczkach i wioskach, “Nasza Niwa”, 20.07.1907, № 25, s. 5.

Kołas Jakub, Pieśnia kale kałycki, “Nasza Niwa”, 20.04.1907, № 16, s. 1.

Krapiŭka Maciej, Jak nam uczycца, “Nasza Niwa”, 10/23.11.1906, № 1, s. 4–5.

Kupała Januk, Na szto? (Paświaszczaju Jakubu Kołasu), “Nasza Niwa”, 28.09.1907, № 30, s. 2.

Kupała Januk, Wuczysia!.., “Nasza Niwa”, 17/30.08.1907, № 27, s. 1.

Narodny Wuczyciel, Ab nacjonalizacji szkoły. (Hołas wuczyciela-biełarusa), “Nasza Niwa”, 16/29.03.1907, № 11, s. 3–5.

“Nasza Niwa”, 17/30.11.1906, № 2, s. 2.

Pacztowaja skrynka, “Nasza Niwa”, 17/30.08.1907, № 27, s. 8.

Radzik R., Białorusini miêdzy Wschodem a Zachodem, Lublin 2012.

Radzik R., Miêdzy zbiorowością etniczną a wspólnotą narodową. Białorusini na tle przemian narodowych w Europie Środkowo-Wschodniej XIX stulecia, Lublin 2000.

Staliūnas D., Rusinimas. Lietuva ir Baltarusija po 1863 metų, Vilnius 2009.

Szpektar M., M. Dunifowiczy. Wilejskaho pawietu Wil. hub., “Nasza Niwa”, 20.07.1907, № 25, s. 6–7.

Szul R., Język. Naród. Państwo. Język jako zjawisko polityczne, Warszawa 2009.

Ukrainskaja mowa u uniwersytetach, “Nasza Niwa”, 10/23.11.1907, № 33, s. 3–4.

Wasilok Wasil, Piawun-hawarun, “Nasza Niwa”, 25.05.1907, № 20, s. 1.

Wilnia 13(26) apryla, “Nasza Niwa”, 13/26.04.1907, № 15, s. 1.

Wilnia 25 maja, “Nasza Niwa”, 25.05.1907, № 20, s. 1.

Z Biełarusi i Litwy. (Ad naszych korespondentoŭ), “Nasza Niwa”, 8/21.06.1907, № 22, s. 6.

Zjezd tak-zwanaho “Sojuza Russkaho Naroda”, “Nasza Niwa”, 3/16.08.1907, № 26, s. 2.

Аляксандр Гужалоўскі Фармаванне беларускага пантэона ў перыяд хрушчоўскай адлігі

450 год беларускага кнігадрукавання. 1517–1967. Зборнік артыкулаў, Мінск 1968 [450 god belaruskaga knígadrukavannâ. 1517–1967. Zbornik artykulaŭ, Minsk 1968].

Алексютовіч М., А дзе ж ісціна аб’ектыўная?, “Полымя” 1966, № 5, с. 179–185 [Aleksûtovič M., A dze ž iścina ab’ektyŭnaâ?, “Polymâ” 1966, № 5, s. 179–185].

Алексютовіч М., Скарына, яго дзейнасць і светапогляд, Мінск 1958 [Aleksûtovič M., Skaryna, âgo dzejnasc' i svetapoglád, Minsk 1958].

Библиотека имени академика Е. Карского, “Советская Белоруссия” 1957, № 96, с. 4 [Biblioteka imeni akademika E. Karskogo, “Sovetskaâ Belorussia” 1957, № 96, s. 4].

Белорусский пантеон. Июнь–2012, “Новости НИСЭПИ” 2012, № 2 (64), с. 26–27 [Belorusskij panteon. Iún'–2012, “Novosti NISÈPI” 2012, № 2 (64), s. 26–27].

Бойка Ул., “Ля сіняй бухты”, “Літаратура і мастацтва” 1958, № 91, с. 4 [Bojka Ul., “Lâ sînâj buhty”, “Litaratura i mastactva” 1958, № 91, s. 4].

Да 150-годдзя з дня нараджэння В. Дуніна-Марцінкевіча, “Літаратура і мастацтва” 1957, № 93, с. 1 [Da 150-hoddzâ z dnâ naradžënnâ V. Dunina-Marcinkeviča, “Litaratura i mastactva” 1957, № 93, s. 1].

Да юбілею Янкі Купалы, “Літаратура і мастацтва” 1962, № 39, с. 2 [Da ŭbileŭ Ānki Kupaly, “Litaratura i mastactva” 1962, № 39, s. 2].

Демченко А., Старые гербы городов Белоруссии, “Знамя юности” 1957, № 229, с. 4 [Demčenko A., Starye gerby gorodov Belorussii, “Znamâ ŭnosti” 1957, № 229, s. 4].

Закладка помніка Я. Коласу, “Літаратура і мастацтва” 1957, № 92, с. 1 [Zakladka pomnika Ā. Kolasu, “Litaratura i mastactva” 1957, № 92. s. 1].

Здесь родился поэт Максим Богданович, “Советская Белоруссия” 1959, № 75, с. 4 [Zdes' rodilsâ poët Maksim Bogdanovič, “Sovetskaâ Belorussia” 1959, № 75, s. 4].

“Знамя юности” 1967, № 3, с. 3 [“Znamâ ŭnosti” 1967, № 3, s. 3].

Іванчанка А., Сарока І., Школа ў якой працаваў Ф. Багушэвіч, “Літаратура і мастацтва” 1960, № 42, с. 3 [Ivančanka A., Saroka Ī., Škola u âkoj pracavaŭ F. Bagušëvič, “Litaratura i mastactva” 1960, № 42, s. 3].

Імем беларускага першадрукара, “Літаратура і мастацтва” 1967, № 45, с. 3 [Imem belaruskaga peršadrukara, “Litaratura i mastactva” 1967, № 45, s. 3].

Имени Павлюка Труса, “Советская Белоруссия” 1960, № 35, с. 3 [Imeni Pavlûka Trusa, “Sovetskaâ Belorussiâ” 1960, № 35, s. 3].

Камароўскі Я., Помнік М. А. Багдановічу, “Літаратура і мастацтва” 1957, № 37, с. 3

[Kamaroŭski Â., Pomnik M. A. Bagdanoviču, “Litaratura i mastactva” 1957, № 37, s. 3].

Кісялёў Г., Любімая тэма мастака (з юбілейнай выстаўкі П. Сергіевіча), “Літаратура і мастацтва” 1961, № 38, с. 4 [Kisâlëŭ G., Lûbimaâ tème mastaka (z ûbilejnaj vystaŭki P. Sergieviča), “Litaratura i mastactva” 1961, № 38, s. 4].

Кісялёў Г., Сейбіты вечнага. Артыкулы пра беларускіх пісьменнікаў і дзеячаў рэвалюцыйнага руху 1863 года, Мінск 1963, с. 5–121 [Kisâlëŭ G., Sejbity večnaga. Artykuly pra belaruskich pi's'mennikaŭ i dzeâcaŭ rëvalûcyjnaga ruhu 1863 goda, Minsk 1963, s. 5–121].

Климкович М., Георгий Скорина. Драматическая поэма, Ленинград 1958 [Klimkovič M., Georgij Skorina. Dramatičeskaâ poëma, Leningrad 1958].

Коршунов Г., Проблема исторической памяти на цифровом изломе эпох, [у:] Историческая память о Беларуси как фактор консолидации общества. Мат-лы межд. науч.-практ. конф., г. Минск, 26–27 сент. 2019 г., ред. кол.: Г. Коршунов (гл. ред.) и др., Минск 2019, с. 5–7 [Koršunov G., Problema istoričeskoj pamâti na cifrovom izlome èpoh, [u:] Istoričeskaâ pamât' o Belarusi kak faktor konsolidacii obšestva: Mat-ly mežd. nauč.-prakt. konf., g. Minsk, 26–27 sent. 2019 g., red. kol.: G. Koršunov (gl. red.) i dr., Minsk 2019, s. 5–7].

Краснапёрка А., Помнік юнаму змагару, “Піянер Беларусі” 1959, № 46, с. 1 [Krasnapërka A., Pomnik ûnamu zmaharu, “Piâner Belarusi” 1959, № 46, s. 1].

Кушнірэнка М., Памяці Ф. Багушэвіча, “Літаратура і мастацтва” 1965, № 34, с. 3 [Kušnirenka M., Pamâci F. Bagušëviča, “Litaratura i mastactva” 1965, № 34, s. 3].

Лашкевіч К., Захар Шыбека: Беларусы спраўдзіліся як нацыя, бо ў нас з’явіліся нацыянальныя героі, “TUT.BY”, 21.07.2011, <https://news.tut.by/society/242619.html> [дата звароту: 11.01.2021]; [Laškevič K., Zahar Šybeka: Belarusy sprauđzilisja âk nacyja, bo ŭ nas z’âvilisâ nacyânalnyâ geroi, “TUT.BY”, 21.07.2011, <https://news.tut.by/society/242619.html> [data zvarotu: 11.01.2021].

“Літаратура і мастацтва” 1958, № 58, с. 4 [“Litaratura i mastactva” 1958, № 58, s. 4].

“Літаратура і мастацтва” 1966, № 58, с. 1 [“Litaratura i mastactva” 1966, № 58, s. 1].

Лойка А., Жыццё, вартае паэм, “Літаратура і мастацтва” 1965, № 24, с. 3 [Lojka A., Źyccë, vartae paëm, “Litaratura i mastactva” 1965, № 24, s. 3].

Лушчыцкі І., Нарысы па гісторыі грамадска-палітычнай і філасофскай думкі ў Беларусі ў другой палавіне XIX веку, Мінск 1958 [Luščycki İ., Narysy pa гіstoryi gramadskapalityčnaj i filasofskaj dumki ŭ Belarusi ŭ drugoj palavine 19 veku, Minsk 1958].

Маісееў І., Памятныя мясціны трэба берагчы, “Літаратура і мастацтва” 1960, № 95, с. 3 [Maïseeŭ İ., Pamâtnyâ mâsciny treba beragčy, “Litaratura i mastactva” 1960, № 95, s. 3].

Майхровіч С., Максім Багдановіч. Жыццё і творчасць, Мінск 1958 [Majhrovič S., Maksim Bagdanovič. Źyccë i tvorčasc’, Minsk 1958].

Майхровіч С., Сымон Будны, “Полымя” 1967, № 2, с. 225–241 [Majhrovič S., Symon Budny, “Polymâ” 1967, № 2, s. 225–241].

Макаеў Н., Скульптуры пісьменнікаў, “Літаратура і мастацтва” 1953, № 43, с. 4 [Makaeў N., Skul'ptury pis'mennikaў, “Litaratura i mastactva” 1953, № 43, s. 4].

Мемориальная доска в честь Элизы Ожешко, “Советская Белоруссия” 1958, № 162, с. 2 [Memorial'naâ doska v čest' Èlizy Ožeško, “Sovetskaâ Belorussiâ” 1958, № 162, s. 2].

Музей К. Каліноўскага, “Літаратура і мастацтва” 1958, № 7, с. 2 [Muzej K. Kalinoŭskaga, “Litaratura i mastactva” 1958, № 7, s. 2].

Музей Ф.Э. Дзержинского: (Очерк-путеводитель), Минск 1977 [Muzej F.È. Dzeržinskogo: (Očerku-putevoditel'), Minsk 1977].

На радзіме першадрукара, “Літаратура і мастацтва” 1967, № 66, с. 1 [Na radzime peršadrukara, “Litaratura i mastactva” 1967, № 66, s. 1].

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь [далее: НАРБ], ф. 4п: Центральный комитет Коммунистической партии Белоруссии, воп. 62, спр. 486: Постановление Гродненского обкома КПБ от 17 апреля 1957 г. “О возведении памятника Валерию Врублевскому в г. п. Желудок Гродненской области”, арк. 300–301 [Nacyânalny arhiŭ Rêspublîki Belarus' [dalee: NARB], f. 4P: Central'nyj komitet Kommunističeskoj partii Belorussii, воп. 62, spr. 486: Postanovlenie grodnenskogo obkoma КПВ от 17 апрелâ 1957 г. “O vozvedenii pamâtnika Valeriŭ Vrublevskomu w g. р. Źeludok Grodnenskoj oblasti”, арк. 300–301].

НАРБ, ф. 4п, воп. 62, спр. 504: Постановление бюро ЦК КПБ от 26 августа 1959 г. “О наведении порядка в деле возведения памятников”, арк. 189 [NARB, f. 4p, воп. 62, spr. 504: Postanovlenie bŭro СК КПВ от 26 avgusta 1959 г. “O navedenii porâdka v dele vozvedeniâ pamâtnikov”, арк. 189].

НАРБ, ф. 4п, воп. 62, спр. 540: Постановление ЦК КПБ от 30 декабря 1958 г. “О сохранении памятных мест боев Советской Армии с немецко-фашистскими захватчиками”, арк. 124 [NARB, f. 4p, воп. 62, spr. 540: Postanovlenie СК КПВ от 30 dekabrà 1958 г. “O sohranenii pamâtnyh mest boev Sovetskoj Armii s nemecko-fašystskimi zahvatčikami”, арк. 124].

НАРБ, ф. 4п, воп. 62, спр. 562: Постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 28 сентября 1961 г. “О ликвидации излишеств в расходовании государственных и общественных средств на возведение памятников”, арк. 243–248 [NARB, f. 4p, воп. 62, spr. 562: Postanovlenie СК КПСС i Soveta Ministrov SSSR от 28 sentâbrâ 1961 г. “O likvidacii izlišestv w rashodovanii gosudarstvennyh i obšestvennyh sredstv na vozvedenie pamâtnikov”, арк. 243–248].

НАРБ, ф. 4п, воп. 62, спр. 602: Письмо ЦК КПБ “О мероприятиях, связанных со 100-летием польского восстания 1863 года”, арк. 140 [NARB, f. 4p, воп. 62, spr. 602: Pis'mo СК КПВ “O meropriâtiâh, svâzannyh so 100-letiem pol'skogo vosstaniâ 1863 goda”, арк. 140].

НАРБ, ф. 4п, воп. 65, спр. 163: Отчет Республиканской комиссии по увековечиванию героических подвигов советских людей в период Великой Отечественной войны, арк. 55 [NARB, f. 4p, воп. 65, spr. 163: Otčet Respublikanskoj komissii po uvekovečivaniŭ geroičeskih podvigov sovetskih lŭdej w period Velikoj Otečestvennoj vojny, арк. 55].

НАРБ, ф. 4п, воп. 116, спр. 1: Письмо Министра культуры БССР М.А. Минковича в ЦК КПБ от 13 ноября 1965 г., арк. 91 [NARB, f. 4p, воп. 116, spr. 1: Pis'mo Ministra kul'tury BSSR M.A. Minkoviča w СК КПВ от 13 noâbrâ 1965 г., арк. 91].

Национальный пантеон Беларуси. Онлайн-конференция [Nacional'nyj panteon Belarusi. Onlajn-konferenciâ], “Naviny.by”, 24.02.2012, https://naviny.media/rubrics/society/2012/02/24/ic_articles_116_176955 [data zvarotu]: 11.01.2021].

Открытие мемориальной доски, “Советская Белоруссия” 1959, № 167, с. 3 [Otkrytie memorial'noj doski, «Sovetskaâ Belorussiâ» 1959, № 167, s. 3].

Открытие музея Янки Купалы, “Знамя юности” 1960, № 99, с. 4 [Otkrytie muzeâ Ânki Kupaly, “Znamâ ûnosti” 1960, № 99, s. 4].

Открытие памятника Янке Купале, “Советская Белоруссия” 1957, № 159, с. 4 [Otkrytie pamâtnika Ânke Kupale, «Sovetskaâ Belorussiâ» 1957, № 159, s. 4].

Памяти выдающихся людей, “Советская Белоруссия” 1957, № 49, с. 4 [Pamâti vydaûsihsâ lûdej, “Sovetskaâ Belorussiâ” 1957, № 49, s. 4].

Памятник Адаму Мицкевичу, “Сталинская молодежь” 1955, № 217, с. 3 [Pamâtnik Adamu Mîckeviçu, “Stalinskaâ molodež” 1955, № 217, s. 3].

Памяці Максіма Багдановіча, “Літаратура і мастацтва” 1962, № 87, с. 1 [Pamâci Maksima Bagdanoviča, “Litaratura i mastactva” 1962, № 87, s. 1].

Пантэон герояў. Чаму сярод беларускіх герояў так мала жанчын?, “Народная воля” 2013, № 18, с. 6 [Pantèon geroâŭ. Čamu sârod belaruskîh geroâŭ tak mala žančyn?, “Narodnaâ volâ” 2013, № 18, s. 6].

Помнік Ф.Э. Дзержынскаму, “Літаратура і мастацтва” 1954, № 5, с. 2 [Pomnik F.È. Dzeržynskamu, “Litaratura i mastactva” 1954, № 5, s. 2].

Помнік Францішку Багушэвічу, “Літаратура і мастацтва” 1958, № 96, с. 1 [Pomnik Francišku Bagušëviçu, “Litaratura i mastactva” 1958, № 96, s. 1].

Помнік Цётцы, “Літаратура і мастацтва” 1957, № 73, с. 2 [Pomnik Cëtcy, “Litaratura i mastactva” 1957, № 73, s. 2].

Прашковіч М., Слова пра Афанасія Філіповіча, “Польмя” 1965, № 12, с. 174–177 [Praškovič M., Slova pra Afanasîa Filîpoviča, “Polymâ” 1965, № 12, s. 174–177].

Прокошина Е., Мелетий Смотрицкий, Минск 1966 [Prokošina E., Meletij Smotrickij, Minsk 1966].

Прэміі імя Я. Купалы і Я. Коласа, “Літаратура і мастацтва” 1957, № 28, с. 4 [Prëmiî imâ Â. Kupaly i Â. Kolasa, “Litaratura i mastactva” 1957, № 28, s. 4].

Ракіцкі В., Беларускі пантэон, “Радыё Свабода”, [Rakicki V., Belaruski pantèon, “Radyë Svaboda”], 1.11.2001, <https://www.svaboda.org/a/24866544.html> [data zvarotu: 11.01.2021].

Садкович М., Георгий Скорина. Исторический роман, Минск 1951 [Sadkovič M., Georgij Skorina. Istoričeskij roman, Minsk 1951].

Слесарэнка А., Трэці раз у Пінкавічах, “Літаратура і мастацтва” 1963, № 88, с. 2 [Slesarënka A., Trëci raz u Pînkavičah, “Litaratura i mastactva” 1963, № 88, s. 2].

Смірноў А., Кастусь Каліноўскі ў паўстанні 1863 года, Мінск 1959 [Smîrnoŭ A., Kastus' Kalînoŭski ŭ paŭstannî 1863 goda, Mînsk 1959].

Спадчына акадэміка Яўхіма Карскага. Да 150-годдзя з дня нараджэння, склад. В. Скалабан, К. Суша, Мінск 2010 [электронны рэсурс] [Spadčyna akadèmika Źhìma Karskaga. Da 150-goddzâ z dnâ naradžennâ, sklad. V. Skalaban, K. Suša, Mìnsk 2010 [èlektronny rèsurs]].

Статут Великого княжества Литовского 1529 года, ред. К. Яблонскис, Минск 1960 [Statut Velikogo knâžestva Litovskogo 1529 goda, red. K. Źblonskis, Minsk 1960].

Стужынская Н., Нацыянальныя сімвалы патрабуюць бляску, “Народная воля” 2012, № 131–132, с. 3 [Stužynskaâ N., Nacyânal'nyâ simvaly patrabuûc' blâsku, «Narodnaâ volâ” 2012, № 131–132, s. 3].

Стужынская Н., У грамадства ёсць попыт на герояў, “Народная воля” 2012, № 115–116, с. 3 [Stužynskaâ N., U gramadstva ёsc' popyt na heroû, “Narodnaâ volâ” 2012, № 115–116, s. 3].

Тэзісы дакладаў навуковай канферэнцыі, прысвечанай 450-годдзю беларускага кнігадрукавання (25 лістапада 1967 г.), рэд. М. Ларчанка, Мінск 1967 [Tèzisy dakladaў navukovaj kanferèncyi, prysvečanaj 450-goddzû belaruskaga knìgadrukavannâ (25 listapada 1967 g.), rèd. M. Larčanka, Mìnsk 1967].

У бібліятэцы імя Паэта, “Літаратура і мастацтва” 1961, № 97, с. 3 [U bibliâtècyi imâ Paèta, “Lìtaratura i mastactva” 1961, № 97, s. 3].

Увекавечанне памяці Г. Скарыны, “Літаратура і мастацтва” 1956, № 45, с. 4 [Uvekavečanne pamâci G. Skaryny, “Lìtaratura i mastactva” 1956, № 45, s. 4].

Увековечение памяти Змитрока Бядули, “Советская Белоруссия” 1956, № 282, с. 3 [Uvekovečenie pamâti Zmitroka Bâduli, “Sovetskaâ Belorussiâ” 1956, № 282, s. 3].

Узрасло буйным коласам зерне скарынава, “Літаратура і мастацтва” 1967, № 65, с. 1 [Uzraslo bujnym kolasam zerne skarynava, “Lìtaratura i mastactva” 1967, № 65, s. 1].

Унучак А., Ушанаванне памяці Кастуся Каліноўскага на Свіслаччыне (1958–1989 гг.), [у:] Гісторыка-культурная спадчына Свіслацкага краю (да 760-годдзя горада Свіслач). 6-я Тышкевіцкія чытанні, Свіслач, 2 верасня 2016 г. Зборнік артыкулаў, рэдкал. А. Смолік (адк. рэд.) і інш., Мінск 2018 [Unučak A., Ušanavanne pamâci Kastusâ KalinoŹskaga na Svìslaččyne (1958–1989 gg.), [u:] Gìstoryka-kul'turnaâ spadčyna Svìslackaga kraû (da 760-goddzâ gorada Svìslač). 6-â Tyškeviçkiâ čytannì, Svìslač, 2 verasnâ 2016 g. Zbornìk artykulaŹ, rèdkal. A. Smolìk (adk. red.) i ìnš., Mìnsk 2018].

Унучак А., 1963 год. Як у БССР адзначалася 100-годдзе паўстання 1863–1864 гг. і 125-годдзе з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага, “Беларускі гістарычны часопіс” 2013, № 5, с. 14 [Unučak A., 1963 god. Źk u BSSR adznačalasâ 100-goddze paŹstannâ 1863–1864 gg. i 125-goddze z dnâ naradžennâ Kastusâ KalinoŹskaga, “Belaruskì gìstaryčny časopìs” 2013, № 5, s. 14].

Чапко В., Беларускі першадрукар Георгій Скарына, Мінск 1956 [Čapko V., Belaruskì peršadrukar Georgij Skaryna, Mìnsk 1956].

Чепко В., Общественная и культурная деятельность Георгия Скорины. Автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. истор. наук, Минск 1953 [Čepko V., Obšestvennaâ i kulturnaâ deâtelnost' Georgiâ Skoriny. Avtoref. diss. na soisk. uč. step. kand. istor. nauk, Minsk 1953].

Юхо І., Хто складаў літоўскі статут?, “Беларусь” 1958, № 3, с. 31 [Ūho Ì., Hto skladaŹ litoŹskì statut?, “Belarus” 1958, № 3, s. 31].

Jerzy Grzybowski Uwarunkowania społeczno-polityczne i kulturowe życia narodowego Białorusinów w Łatgalii podczas okupacji niemieckiej (1941–1944)

Albin J., Polski ruch narodowy na Łotwie w latach 1919–1940, Wrocław 1994.

Apine I., Baltkrievi Latvijā, Rīga 1995.

Eberhardt P., Problematyka narodowościowa Łotwy, „Zeszyty IGiPZ” 1998, nr 54, Warszawa.

Ekabsons Ē. (Jēkabsons Ē.), Belarusy ū Latvii ū časy saveckaj i nāmecka-fašysckaj akupacyi (1940–1945), „Belaruski Ġistaryčny Aglād” 2006, t. 13, sš. 2, s. 199–233 [Екабсонс Э. (Jēkabsons Ē.), Беларусы ў Латвіі ў часы савецкай і нямецка-фашысцкай акупацыі (1940–1945), „Беларускі Ġістарычны Агляд” 2006, т. 13, сш. 2, с. 199–233].

Ekabsons Ē. (Jēkabsons Ē.), Belorusy v Latvii v 1918–1940 godah, [w:] Belaruskaa dyāspara āk pasārēdnica ū dyālogu cyvīlīzacyj. Matērjāly III Mižnarodnaga kangrēsa belarusicistaŭ, Minsk 2001, s. 76–93 [Екабсонс Э. (Jēkabsons Ē.), Белорусы в Латвии в 1918–1940

годах, [w:] Беларуская дыяспара як пасярэдніца ў дыялогу цывілізацый. Матэрыялы III Міжнароднага кангрэса беларусістаў, Мінск 2001, 76-93].

Grzybowski J., Zrzeszenie Białoruskie w Okręgu Generalnym Łotwa (1941–1945), „Przegląd Historyczny” 2018, t. 109, z. 1, s. 95–117.

Jēkabsons Ē., Białorusini na Łotwie w okresie okupacji hitlerowskiej (1941–1945), „Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej” 2014, t. 7, s. 13–26.

Jēkabsons Ē., Padomju represijas pret Latvijas poliēm, lietuviešiem, un baltkrieviem 1940. – 1941. gadā, [w:] Totalitārie režīmi in to represijas Latvijā 1940. – 1956. gada, Rīga 2007, s. 51–70.

Łossowski P., Kraje bałtyckie na drodze od demokracji parlamentarnej do dyktatury 1918–1934, Wrocław 1972.

Manteuffel G. Inflanty Polskie oraz Listy znad Bałtyku, Kraków 2009.

Turonak Ū., Belaruskaa knīga pad nāmeckīm kantrolem, [w:] idem, Madērnaā ġistoryā Belarusi, Vil'nā 2006 [Туронак Ю., Беларуская кніга пад нямецкім кантролем, [w:] idem, Мадэрная гісторыя Беларусі, Вільня 2006].

Наталля Гардзіенка Дзейнасць Беларускага інстытуту навукі і мастацтва (Нью-Ёрк) па захаванні і пашырэнні беларускай нацыянальнай ідэнтычнасці

Ад рэдакцыі й выдавецтва, “Запісы БІНІМ” 1952, № 1, с. 1 [Ad rēdakcyi j vydavectva, “Zapisy BİNİM” 1952, № 1, s. 1].

Архівы Беларускай Народнай Рэспублікі, Вільня – Нью Ёрк – Менск – Прага 1998, т. 1, кн. 1–2, 1721 с. [Arhivuy Belaruskaj Narodnaj Rēspublīkī, Vil'nā – N'ū Ęrk – Mensk – Praga 1998, t. 1, kn. 1–2, 1721 s.].

Беларускі й беларусаведны друк на Захадзе. Асобныя выданьні. Бібліяграфія, Нью Ёрк – Менск 2003, XXII+582 с. [Belaruski j belarusavedny druk na Zahadze. Asobnyâ vydan'nì. Bibliâgrafiâ, N'ù Ęrk – Mensk 2003, XXII+582 s.].

Беларускія слоўнікі й энцыкляпэдыі, Нью Ёрк – Менск 2002, XXXIII+570 с. [Belaruskiâ sloŭniki j èncyklâpèdyi, N'ù Ęrk – Mensk 2002, XXXIII+570 s.].

Гардзіенка А., Беларуска Цэнтральная Рада (БЦР). Стварэнне – дзейнасць – заняпад (1943–1995), Мінск 2016, 480 с. [Gardzienka A., Belaruskaâ Cètral'naâ Rada (BCR). Stvarènne – dzejnasc' – zanâpad (1943–1995), Minsk 2016, 480 s.].

Гардзіенка А., Беларускі Кангрэсавы Камітэт Амэрыкі (БККА), Смаленск 2009, 428 с. [Gardzienka A., Belaruski Kangrèsavy Kamitèt Amèryki (BKKA), Smalensk 2009, 428 s.].

Гардзіенка Н., Юрэвіч Л., Рада БНР (1947–1970). Падзеі. Дакументы. Асобы, Мінск 2013, 648 с. [Gardzienka N., Ŭrèvič L., Rada BNR (1947–1970). Padzei. Dakumenty. Asoby, Minsk 2013, 648 s.].

Гардзіенка Н., Юрэвіч Л., Рада БНР (1970–1982). Падзеі і дакументы, Мінск 2014, 300 с. [Gardzienka N., Ŭrèvič L., Rada BNR (1970–1982). Padzei i dakumenty, Minsk 2014, 300 s.].

Гардзіенка Н., Юрэвіч Л., Рада БНР (1982–1997). Падзеі. Дакументы. Асобы, Мінск 2015, 224 с. [Gardzienka N., Ŭrèvič L., Rada BNR (1982–1997). Padzei. Dakumenty. Asoby, Minsk 2015, 224 s.].

Гардзіенка Н., Юрэвіч Л., Хронікі БІНіМу. Гісторыя Беларускага інстытуту навукі і мастацтва ў дакументах, лістах і ўспамінах, Мінск 2017 [Gardzienka N., Ŭrèvič L., Hroniki BìNìMu. Gìstoryâ Belaruskaga ìnstytutu navukì i mastactva ŭ dakumentah, listah i ŭspamìnah, Minsk 2017].

Запруднік Я., Дванаццацатка. Дакументальная аповесць пра дванаццацёх беларускіх хлапцоў у Нямецчыне, Вялікабрытаніі й Бэльгіі (1946–1954 гг.), Нью Ёрк 2002, 510 с. [Zaprudnik Â., Dvanaccatka. Dakumèntal'naâ aposes'c' pra dvanaccacèh belaruskìh hlapcoŭ u Nâmeččyne, Vâlikabrytanii j Bèl'gii (1946–1954 gg.), N'ù Ęrk 2002, 510 s.].

Запруднік Я., Бэрд Т.Э., Паўстаньне на Беларусі 1863 году. “Мужыцкая Праўда” й “Лісты з-пад шыбеніцы” = The 1863 Uprising in Byelorussia. “Peasants Truth” and “Letters from beneath the Gallows” (Дакумэнты Беларускай гісторыі = Documents of Byelorussian History), Нью Ёрк 1980, 68 с. [Zaprudnik Â., Bèrd T.È., Paŭstan'ne na Belarusi 1863 godu: “Mužyckaâ Praŭda” j “Lìsty z-pad šybenìcy” = The 1863 Uprising in Byelorussia:

“Peasants Truth” and “Letters from beneath the Gallows” (Dakumènty Belaruskaj gìstoryi = Documents of Byelorussian History), N'ù Ęrk 1980, 68 s.].

Зубкоўскі В., Выстаўка Публічнай Бібліятэкі ў Нью Ёрку, “Запісы БІНіМ” 1970, № 5, с. 124 [Zubkoŭski V., Vystaŭka Publìčna j Bìbliâtekì ŭ Nù Ęrku, “Zapìsy BìNìM” 1970, № 5, s. 124].

Кіпель В., Беларусы ў ЗША, выд. 3, Мінск 2020, 656 с. [Kipel' V., Belarusy ŭ ZŠA, vyd. 3, Minsk 2020, 656 s.].

Максімюк Я., Беларуска гімназія імя Янкі Купалы ў Заходняй Нямецчыне (1945–1950), Нью Ёрк – Беласток 1994, 196 с. [Maksimûk Â., Belaruskaâ gìmnaziâ ìmâ Ânkì Kupaly ŭ Zahodnâ j Nâmeččyne (1945–1950), N'ù Ęrk – Belastok 1994, 196 s.].

Пяць стагодзьдзяў Скарыніяны, Нью Ёрк 1989, XXVIII+283 с. [Pâc' stagodz'dzâŭ Skaryniâny, N'ù Ęrk 1989, XXVIII+283 s.].

Рагуля Б., Беларускае студэнцтва на чужыне, выд. 2-е, выпраўленае і дапоўненае, Менск 2006, 188 с. [Ragulâ B., Belaruskae studènctva na čužyne, vyd. 2-e, vypraŭlenae i daroŭnenae, Mensk 2006, 188 s.].

Саўка З., Беларуская цывілізацыя ў Амэрыцы. Пяцьдзясят гадоў Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня 1949–1999. Падзеі. Дакумэнты. Успаміны. Пэрсаналіі, Мінск 2019, 604 с. [Saŭka Z., Belaruskaâ cyvìlizacyâ ŭ Amèrycy. Pâc'dzâsât gadoŭ Belaruska-Amèrykanskaga Zadziñočan'nâ 1949–1999. Padzei. Dakumènty. Uspamìny. Pèrsanalii, Mìnsk 2019, 604 s.].

Станкевіч С., У новых краёх – новыя заданьні, “Бацькаўшчына”, 1.06.1949, № 13 (57), с. 1–2 [Stankevič S., U novyh kraëh – novyâ zadan'ni, “Bac'kaŭščyna”, 1.06.1949, № 13 (57), s. 1–2].

Юрэвіч Л., Летапісны звод сусьвету Чалавека Сьведамага. Гісторыя газэтаў “Бацькаўшчына” й “Беларус” (1947–2000), Менск 2006, 256 с. [Ūrèvič L., Letapisny zvod sus'vetu Čalaveka S'vedamaga: Gìstoryâ gazètaŭ “Bac'kaŭščyna” j “Belarus” (1947– 2000), Mensk 2006, 256 s.].

Як выдавалі “Спадчыну”. Да 135-годдзя ад нараджэння і 75-годдзя смерці Янкі Купалы, укл. Н. Гардзіенка, Л. Юрэвіч, Мінск 2018, 290 с. [Âk vydavali “Spadčynu”. Da 135-goddzâ ad naradzènnâ i 75-goddzâ smerci Ânki Kupaly, ukl. N. Gardzienka, L. Ūrèvič, Mìnsk 2018, 290 s.].

Янка Купала й Якуб Колас на Захадзе, Нью Ёрк 1985, 350 с. [Ânka Kupala j Âkub Kolas na Zahadze, N'û Ęrk 1985, 350 s.].

Belarusian Publishing in the West. A Bibliography – Periodicals = Беларускі й беларусаведны друк на Захадзе. Бібліяграфія – Часопісы, газеты, New York 2004, XX+152 с. [Belarusian Publishing in the West. A Bibliography – Periodicals = Belaruski j belarusavedny druk na Zahadze. Bibliâgrafiâ – Časapìsy, gazèty, New York 2004, XX+152 s.].

Byelorussian Statehood, New York 1988, 398 p.

Kipel V., Kipel Z., Belarusian Publishing in the West. A Bibliography, New York – Warsaw 2006, XVI+841 p.

Сяргей Шабельцаў   Беларуская культура як элемент беларускай ідэнтыфікацыі імігрантаў у Аргенціне

Антонана Т., Аргенцінскія сустрэчы Мікалая Скорыкава. Душа рвецца за марай, “Голас Радзімы”, 28.04.1988, с. 7 [Antonava T., Argencìnskiâ sustrèčy Mikalaâ Skorykava. Duša rvecca za maraj, “Golas Radzìmy”, 28.04.1988, s. 7].

БДАМЛіМ, ф. 3, воп. 1, спр. 48, л. 44–45 [BDAMLiM, f. 3, vor. 1, spr. 48, l. 44–45].

Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва [далей: БДАМЛіМ], ф. 3, воп. 1, спр. 44: Ліст Ф. Паўлоўскага ад 22.09.1935 г., л. 6 об. [Belaruski dzâržaŭny arhìŭ-muzej litaratury i mastactva [dalej: BDAMLiM], f. 3, vor. 1, spr. 44: List F. Paŭloŭskaga ad 22.09.1935 g., l. 6 ob.].

Белорусская эмиграция в Аргентине и ее Культ-Организации, “Белорусский иллюстрированный календарь на 1943 г.” 1942, с. 80 [Belorusskaâ èmigraciâ v Argentine i ee Kul't-Organizacii, “Belorusskij illûstrirovannyj kalendar' na 1943 g.” 1942, s. 80–82].

Бойков М., Козырь или повесть о том, как Петрусь Лукашук ездил на родину, “Наша страна”, 7.04.1955, с. 5 [Bojkov M., Kozyr' ili povest' o tom, kak Petrus' Lukašuk ezdil na rodinu, “Naša strana”, 7.04.1955, s. 5].

Бошко М., Театр, “Белорусский иллюстрированный календарь на 1941 г.” 1940, с. 155–159 [Boško M., Teatr, “Belorusskij illûstrirovannyj kalendar' na 1941 g.” 1940, s. 155–159].

Выдавецтва, Прадмова, “Белорусский иллюстрированный календарь на 1943 г.” 1942, с. 4 [Vydavectva, Pradmova, “Belorusskij illûstrirovannyj kalendar' na 1943 g.” 1942, s. 4].

Коваль В., Узаемасувязі беларускай і ўкраінскай дыяспар у міжваенны перыяд, Мінск 2012 [Koval' V., Uzaemasuvâzi belaruskaj i ŭkraïnskaj dyâspar u mižvaenny peryâd, Mînsk 2012].

Котовський А., На берегах Ла-Плати, Львів 1988 [Kotovs'kij A., Na beregah La-Plati, Lviv 1988].

Мерляк К., Дзейнасць Кастуся Мерляка на Эміграцыі, Нью Ёрк 1992 [Merlâk K., Dzejnasc' Kastusâ Merlâka na Ęmigracyi, Nû Ęrk 1992].

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь [далее: НАРБ], ф. 914, воп. 1, спр. 18, л. 120–121, 133; воп. 2, спр. 32 с, л. 2; воп. 3, спр. 121, л. 26 [Nacyânal'ny arhiu' Rêspublîki Belarus' [dalej: NARB], f. 914, vor. 1, spr. 18, l. 120–121, 133; vor. 2, spr. 32 s, l. 2; vor. 3, spr. 121, l. 26].

НАРБ, ф. 1267, воп. 3, спр. 90, л. 1, 7 [NARB, f. 1267, vor. 3, spr. 90, l. 1, 7].

Таварыства “Радзіма”, [Верш С. Самасюка ад 24.12.1934] [Tavarystva “ Radzîma”, [Verš S. Samasûka ad 24.12.1934]].

Таварыства “Радзіма”, [Ліст С. Самасюка ад 7.04.1966] [Tavarystva “ Radzîma”, [Lîst S. Samasûka ad 7.04.1966]].

Цяўлоўскі Э., Аргентына – Буэнос Айрэс, “Божым шляхам” 1968, № 3, с. 10–11 [Câŭloŭski Ę., Argentyna – Buênos Ajrêš, “Božym šlâham” 1968, nr 3, s. 10–11].

Цяўлоўскі Э., Беларусы ў Бэрыса (Аргентына), “Беларус”, люты 1982, с. 3 [Câŭloŭski Ę., Belarusy ŭ Bèrysa (Argentyna), “Belarus», lûty 1982, s. 3].

Цяўлоўскі Э., На фестывалі ў Бэрыса, “Беларус” 1982, лістапад-сьнежань [Câŭloŭski Ę., Na festyvali ŭ Bèrysa, “Belarus”, lîstapad-s'nežan' 1982].

Цяўлоўскі Э., “Пайзанас” з Бэрыса, “Беларус”, травень 1979 [Câŭloŭski Ę., “Pajzanas” z Bèrysa, “Belarus”, traven' 1979].

Шабельцаў С., Беларусы ў Аргенціне: грамадская дзейнасць і рээміграцыя ў СССР (1930-1960-я г.). Зборнік дакументаў і ўспамінаў, Мінск 2009 [Šabel'caŭ S., Belarusy ŭ Argencîne: gramadskaâ dzejnasc' i rêemigracyâ ŭ SSSR (1930–1960-â g.). Zbornik dakumentaŭ i ŭspaminaŭ, Mînsk 2009].

Шабельцев С., Иммигранты-чакароеро из II Речи Посполитой в Аргентине и Парагвае. Воспоминания белорусов и украинцев, Минск 2011 [Šabelcev S., Immigranty-čakarero iz II Reči Pospolitoj v Argentine i Paragvae. Vospominaniâ belorusov i ukraincev, Minsk 2011].

Э.Ц., Як аргентынскія беларусы сьвяткуюць каляды, “Беларус”, студзень 1965, с. 6 [Ę.Ц., Âk argentynskiâ belarusy s'vâtkuûc' kalâdy, “Belarus”, studzen' 1965, s. 6].

Юшкевіч Н., Ад сэрдца да сэрдца, “Звязда”, 11.08.2014 [Ŭškevič N., Ad sêrdca da sêrdca, “Zvâzda”, 11.08.2014].

Arciuch Z., Mis raíces. La tierra de mis padres, Obera 2016.

Bielorrusia y los bielorrusos en la República Argentina, Buenos-Aires 1953.

El pasado domingo diplomáticos de la Embajada de Belarús en la Argentina participaron en el evento “Llamado de la primavera”, <https://www.facebook.com/belembarg> [data zvarotu]: 20.04.2021].

Partacz C., Ukraińcy w Polskich Siłach Zbrojnych w czasie II wojny światowej, [y [u]:] Polska – Ukraina: trudne pytania, t. 9, Warszawa 2002, c. [s.] 89–129.

Radosław Kaleta **Язык бiałорускі – стан obecny i perspektywy**

Ablamejka S., Belaruskáâ mova vyhodzic' na pârèdni plân supracivu [Аблameйка С., Беларуская мова выходзіць на пярэдні плян супраціву], <https://svaboda1.azureedge.net/a/31139605.html>.

Ablamejka S., Geta abo èlita? [Аблameйка С., Гета або эліта?], <https://www.svaboda.org/a/24742277.html>.

Ablamejka S., Maral'naâ síla belarusčyny i amaral'nas'c' âe nepryâcelâŭ [Аблameйка С., Маральная сіла беларушчыны і амаральнасьць яе непрыяцеляў], <https://www.svaboda.org/a/24756421.html>.

Ablamejka S., Nasyâ belarusaŭ zakončyla farmavan'ne. Na čarze – peramoga belaruskaj movy [Аблameйка С., Нацыя беларусаў закончыла фармаваньне. На чарзе – перамога беларускай мовы], <https://svaboda1.azureedge.net/a/30681590.html>.

Ablamejka S., Nadyšoŭ čas pîsac' slova „Belarus” z' vâlikaj litary [Аблameйка С., Надышоў час пісаць слова „Беларус” зь вялікай літары], <https://svaboda1.azureedge.net/a/30890971.html>.

Ablamejka S., Prafèsar Genadz' Cyhun: Belaruskáâ mova ísnue šmat stagodz'dzâŭ [Аблameйка С., Прафэсар Генадзь Цыхун: Беларуская мова існуе шмат стагодзьдзяў], <https://svaboda1.azureedge.net/a/28189620.html>.

Ablažèj A., Ataka troečnikaŭ [Аблажэй А., Атака троечнікаў], <https://www.svaboda.org/a/24742362.html>.

Anâmenne, z hronìkì zniščènnâ belaruskaj movy, Vil'nâ 2000 [Аняменне, з хронікі знішчэння беларускай мовы, Вільня 2000], https://knihi.com/none/Aniamiennie_Z_kroniki_zniscennia_bielaruskaj_movy.html.

Buraczok M., Dudka białoruska, Kraków 1891.

Dubavec S., Mova dèmakratyì i mova dyktatury [Дубавец С., Мова дэмакратыі і мова дыктатуры], <https://www.svaboda.org/a/dubaviec-mova-demokratyi-i-movadyktatury/24737826.html>.

Grakaŭ M., „Belaruskáâ mova ŭ sfery sacrum”. Cì budze narèšce pačuty golas Kascëla? [Гракаў М., „Беларуская мова ў сферы sacrum”. Ці будзе нарэшце пачуты голас Касцёла?], <https://catholic.by/3/news/belarus/7619-belaruskaya-mova-sfery-sacrumtsi-budze-nareshtse-pachuty-golas-kastsjola>.

Gurnevìč D., Âk bez prymusu vârnuc' belaruskúŭ movu. Raz'biraemsâ z das'lednicaj moŭnae palityki [Гурневіч Д., Як без прымусу вярнуць беларускую мову. Разьбіраемся з дасьледніцай моўнае палітыкі], <https://svaboda1.azureedge.net/a/31255378.html>.

Gusakov V.G., Kovalenâ A.A., Belorussko-russkoe dvouâzychie – istoričeski složivšaâsâ duhovno-kul'turnaâ cennost' naroda, „Doklady Nacional'noj akademii nauk Belarusi” 2020, t. 64, № 4, s. 506–512 [Гусаков В.Г., Коваленя А.А., Белорусско-русское двуязычие – исторически сложившаяся духовно-культурная ценность народа, „Доклады Национальной академии наук Беларуси” 2020, т. 64, № 4, s. 506–512], <https://doklady.belnauka.by/jour/article/view/908/905#> .
<https://doi.org/10.29235/1561-8323-2020-64-4-506-512>

Ìvanoŭ U., Moŭny soram belarusaŭ (sacyâlingvistyčny analiz) [Іваноў У., Моўны сорам беларусаў (сацыялінгвістычны аналіз)], „Acta Albaruthenica” 2020, t. 20, s. 169–183.

Kaleta R., Belorusskij âzyk kak (ino)strannyj, čužoŭ i rodnoj v načale XXI veka, [w:] Belaruskâ mova ŭ XXI stagoddzi: asnoŭnyâ tëndencyi razvïcâ (da 80-goddzâ akademika A.Ì. Padlužnaga). Zbornik matèryâlaŭ Mižnarodnaj navukovaj kanferencyi, Minsk, 28–29 kastyčnika 2015 goda, red. L.A. Lihadzieŭskaâ i in., Minsk 2015, s. 142–149 [Калета Р., Белорусский язык как (ино)странный, чужой и родной в начале XXI века, [w:] Белорусская мова ў XXI стагоддзі: асноўныя тэндэнцыі развіцця (да 80-годдзя акадэміка А.І. Падлужнага). Зборнік матэрыялаў Міжнароднай навуковай канферэнцыі, Мінск, 28–29 кастрычніка 2015 года, red. Л.А. Ліхадзіеўская і in., Мінск 2015, s. 142–149].

Kaleta R., Błędologia w glottodydaktyce białorutenistycznej, Warszawa 2018.

Kaleta R., Leksičny analiz palaniźmaŭ-arhaizmaŭ u belaruskaj move (na matèryâle belaruskaga Sloŭnika arhaizmaŭ i gistoryzmaŭ), [w:] Belaruskâ-pol'skiâ kul'turna-moŭnyâ ŭzaemadačynenni: ad gistoryi da sučasnasci. Zb. navuk. art., red. V.M. Kurcova, N.A. Snigirova, M. Jankowiak, M. Ostrówka, Minsk 2016, s. 123–128 [Калета Р., Лексічны аналіз паланізмаў-архаізмаў у беларускай мове (на матэрыяле беларускага Слоўніка архаізмаў і гістарызмаў), [w:] Белоруско-польскія культурна-моўныя ўзаемадачыненні: ад гісторыі да сучаснасці. Зб. навук. арт., рэд. В.М. Курцова, Н.А. Снігірова, М. Янкувіак, М. Острівка, Мінск 2016, s. 123-128].

Kaleta R., O niektórych tendencjach w funkcjonowaniu współczesnej białoruszczyzny, [w:] Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia = Беларусь у навуковым дыскурсе. Лінгвістыка, сацыялогія, паліталогія [Belarus' u navukovym dyskursie. Lingvistyka, sacyâlogiâ, palitalogiâ] = Belarus in Scientific Discourse. Linguistics, Sociology, Political Science, red. R. Kaleta, Warszawa 2017, s. 389–408.

Kaleta R., Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna, Warszawa 2015.

Lukašanec A.A., Belaruskâ mova ŭ XXI stagoddzi. Razvïcčë sistèmy i prablemy funkcyânavannâ, Minsk 2014 [Лукашанец А.А., Белорусская мова ў XXI стагоддзі. Развіццё сістэмы і праблемы функцыянавання, Мінск 2014].

Na knìgu „Mova 404” pra dyskryminacyû za belaruskuŭ movu sabrali neabhodnuŭ sumu [На кнігу „Мова 404” пра дыскрымінацыю за беларускую мову сабралі неабходную суму], <https://svaboda1.azureedge.net/a/31151140.html>.

Olszański T.A., Problem językowy na Ukrainie. Próba nowego spojrzenia, „Prace OSW” 2012, nr 40, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/prace_40_0.pdf.

Pirs A., Â vyhožu [Пірс А., Я выходжу], <https://svaboda1.azureedge.net/a/31195495.html>.

Romanowski A., Dylematy językowe Białorusinów w przeszłości i dziś, [w:] Język a tożsamość narodowa, red. M. Bobrownicka, Kraków 2000, s. 123–133.

Rudkoŭski P., Paŭstan'ne Belarusi, Vil'nâ 2007 [Рудкоўскі П., 2007, Паўстаньне Беларусі, Вільня 2007].

Somin A.A., Âzykovaâ refleksiâ v sovremennoj Belarusi skvoz' prizmu kommentariiev v internet-SMI, „Vestnik RGGU” Seriâ „Filologičeskie nauki. Âzykoznanie” / „Moskovskij lingvističeskij žurnal”, t. 17 (1), s. 62–86 [Сомин А.А., Языковая рефлексия в современной Беларуси сквозь призму комментариев в интернет-СМИ, „Вестник РГГУ” Серия „Филологические науки. Языкознание” / „Московский лингвистический журнал” 2015, t. 17 (1), s. 62–86].

Strukava S.M., Sloŭnik arhaizmaŭ i gistaryzmaŭ (pa tvorah belaruskaj mastackaj litaratury i publicystyki), Minsk 2007 [Струква С.М., Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў (па творах беларускай мастацкай літаратуры і публіцыстыкі), Мінск 2007].

Svistunova M., Vvučènne palanizmaŭ u belaruskim movaznaŭstve (40-â gady XX st. – XXI st.) [Свістунова М., Вывучэнне паланізмаў у беларускім мовазнаўстве (40-я гады XX ст. – XXI ст.)], „Studia Białorutenistyczne” 2017, nr 11, s. 243–257. <https://doi.org/10.17951/sb.2017.11.243>

Ułady adkazali: čytan'ne belaruskich piśmen'nikaŭ ne zabaronena, ale moža parušyc' zakon [Улады адказалі: чытаньне беларускіх пісьменьнікаў не забаронена, але можа парушыць закон], <https://svaboda.azureedge.net/a/31162195.html>.

Vâčorka V., Našto kiraŭnictva Akadèmiì navuk Belarusi pryŭižae belaruskuiŭ movu? [Вячорка В., Нашто кіраўніцтва Акадэміі навук Беларусі прыніжае беларускую мову?], <https://svaboda1.azureedge.net/a/svintus-grandiosus-immortalis-et-aeternus/30890969.html>.

Joanna Getka **Мы выйшлі на вуліцу зняцку так... Muzyka jako narzędzie budowania białoruskiej tożsamości oporu**

ABYNEMENT, Bel-Čyrvona-Bely [АБЫНЕМЕНТ, Бел-Чырвона-Белы], <https://youtu.be/BN1CxGX0WMk>.

„Â gulâŭ” skazala Nina Baginskaâ [„Я гуляю” сказала Нина Багинская], <https://youtu.be/be9-CkQ2zuk>.

Agurbaš Anžalika, Naŭzdaŭgon (2020) [Агурбаш Анжаліка, Наўздагон (2020)], <https://youtu.be/T9UXbViuAxU>.

APŖENT, Â ne boŭs' [Я не боюсь], <https://youtu.be/rjt5Ocbjl-g>.

APŖENT, Gribnik [Грибник], <https://youtu.be/tD0VMuCiD-l>.

114 O. Tokarczuk, Wolna Białoruś jest kobietą, 9.09.2020, <https://wyborcza.pl/7,75399,26285548,wolna-bialorus-jest-kobieta.html>.

APŖENT, Mylŭ i molŭs' [Мылю и молюсь], <https://youtu.be/U3BUZUdjRWE>.

APŖENT, Pesenka vesëlogo belorusa [Песенка весёлага белоруса], <https://youtu.be/ykppO49lapw>.

APŖENT, RoDNOj kraj [родной край], <https://youtu.be/jNOYHie2AhY>.

Bal' Aleksandr, Na rodine moej beda [Баль Александр, На родине моей беда], <https://youtu.be/UAbxtfS0l-4>.

Band A, Rėvalŭcyâ [Рэвалюцыя], <https://youtu.be/6T-3qCiByKk>.

BarRokka, Vâsnovaâ [Вясновая], <https://youtu.be/HqxKmozpJQ4>.

Bešlej Ol'ga, Muzyka protestov. Kakie pesni zvučat na ulicach Belarusi, „Nastoâs^ee vremâ” [Бешлей Ольга, Музыка протестов. Какие песни звучат на улицах Беларуси, „Настоящее Время”], 9.09.2020, <https://www.currenttime.tv/a/30829355.html> [dostęp: 18.06.2021].

Botanic project, Ratuj [Ратуй], <https://youtu.be/VU4Q8TzvrVw>.

Castells M., Siła tożsamości, tłum. S. Szymański, Warszawa 2008.

Castells M., Społeczeństwo sieci, tłum. M. Marody i in., Warszawa 2007.

DAJ DAROGU!, Ваŭ-Вай [ДАЙ ДАРОГУ!, Баю-Бай], <https://youtu.be/-vbnfNBMXgQ>.

Dolbušina i Pugač, Â – BELARUS! [Долбушина и Пугач, Я – БЕЛАРУС!], <https://youtu.be/tV-yckL3tol>.

DOM Svâzi, Ty do raboty edeš' tol'ko v štatskom [ДОМ Связи, Ты до работы едешь только в штатском], <https://youtu.be/QMy-BvKdtwU>.

DRUM ECSTASY & POMIDOROFF, Marš [Марш], https://youtu.be/U6lxcq_DQPE.

Duszyk K., Wideoklip jako komunikat medialny. Wartość estetyczna i funkcja, [w:] Komunikacja wizualna w prasie i w mediach elektronicznych, red. K. Wolny-Zmorzyński, W. Furman, J. Snopek, K. Groń, Warszawa 2013, s. 179–197.

Dymna Lotva, Peremen! [Перемен!], <https://youtu.be/7QSTip3lpks>.

Ermakova Maria, Sonca Vaary [Сонца Ваяры], <https://youtu.be/Blf4HSTdVu4>.

Getka J., Darczewska J., Na drodze do wolności. Białoruska partyzantka kulturowa w przestrzeni publicznej i w Internecie. Warszawa 2021.

GoodVibe BY, Vse VMESTE My [Все ВМЕСТЕ Мы], https://youtu.be/_KXDrRu8BsY.

Ilya Silchukoŭ, Mova, <https://youtu.be/opF0eDLfQVM>.

Ĭntėrvŭ z duėtam Arystakratyčnaâ blednasc' [Інтэрвіў з дуэтам Арыстакратычная бледнасць], <https://youtu.be/Vgly1Docnao>.

IOWA, Mečta [Мечта], <https://youtu.be/hKT4I1FdK4U>.

Jabłońska B., O społecznym charakterze muzyki. Szkic socjologiczny, „Pogranicze. Studia Społeczne” 2018, t. 34, s. 113–128. <https://doi.org/10.15290/pss.2018.34.07>

Jarecka U., Świat wideoklipu, Warszawa 1999.

Jeziński M., Muzyka popularna jako wehikuł ideologiczny, Toruń 2011.

Korž Maks, Teplo [Корж Макс, Тепло], <https://youtu.be/-4p0LJaleSM>.

„Kto, esli ne ty?” Tor Band prezentoval novuŭ pesnŭ [„Кто, если не ты?” Tor Band презентовав новую песню], <https://nn.by/?c=ar&i=255097&lang=ru>.

Lâŭčuk Margaryta, Vol'ski Lâvon, Pavetryny šar [Ляўчук Маргарыта, Вольскі Лявон, Паветрыны шар], <https://youtu.be/WoUh3872Dp8>.

Laudans, Vysnova, <https://youtu.be/6Omo0HTXGi0>.

Litesound, Belaruskamu lûdu [Беларускаму ляду], <https://youtu.be/SE2p5iJBcTs>.

LOUNA, Stanem stenoj [Станем стеной], <https://youtu.be/-UhKASGMYa4>.

Lûdi rešili, čto mužčina s foto s silovikom iz Minska umer. No vyâsnilos', čto na video byt' drugoj čelovek [Люди решили, что мужчина с фото с силовиком из Минска умер. Но выяснилось, что на видео был другой человек], <https://medialeaks.ru/1008tatprotesti-v-belarusii/>.

„My menâem soznanie lûdej” – rogačevskij Tor Band, kotoryj voshišaet belorusov gimnami protesta [„Мы меняем сознание людей” – рогачевский Тор Band, который восхищает белорусов гимнами протеста], <https://vrogacheve.ru/16569-my-menyaem-soznanie-lyudey-rogachevskiy-tor-band-kotoryy-voshishaet-belorusov-gimnami-protesta.html>.

N.R.M., Try čarapachi 2020, <https://youtu.be/DIXB6YsMASE>.

Naka feat. DZIECIUKI & „Razbitae sërca pacana” & „Petlâ pristrastiâ” [„Разбітае сэрца пацана” & „Петля пристрастия”] & Rostany, VAM (stihi Vl. Neclâeva) [(стихи Вл. Некляева)], <https://youtu.be/3IsHt0Vp1HA>.

NAVIBAND, Milliony bol'sih serdec [Миллионы больших сердец], <https://youtu.be/DSz0fQB-iaA>.

NEMIGA, Samyj belyj cvetok [Самый белый цветок], https://youtu.be/oE_4F9wk11w.

NGe, Razam [Разам], <https://youtu.be/ERmslzij4C4>.

NIZKIZ, Pravily [Правілы], <https://youtu.be/SaTOst5utL8>.

Partyzanski prasppekt, Čarga [Чарга], <https://youtu.be/MhK2WoXwMP0>.

Рęczzak M., „Patriotyzmy” polskiej muzyki popularnej, „Kultura Współczesna” 2014, nr 1 (84).

Рęczzak M., Subkultury w PRL. Opór, kreacja, imitacja, Warszawa 2013.

Pirâtin, Čyrvonaâ i Belaâ [Піратин, Чырвоная і Белая], <https://youtu.be/Ns8WJeRIMSY>.

Pit Paŭlaŭ, Varany Konû [Піт Паўлаў, Вараны Коню], <https://youtu.be/jqRVkNdS7Kw>.

Place to Be, Maâ Peramoga [Мая Перамога], <https://youtu.be/zJpU5iS5g98>.

Place to Be, Na našej storone vremâ (N.N.S.V.) [На нашей стороне время (Н.Н.С.В.)], <https://youtu.be/PTSkR2yzJwg>.

Place to Be, Pravo na Svet [Право на Свет], <https://youtu.be/yR22-XDmvcQ>.

Place to Be, Za Belarus' [За Беларусь], <https://youtu.be/dODKqHWrd4>.

Poczobut A., System Białoruś, Warszawa 2013.

Proekt 4.0.4, Novaâ Ranica [Проект 4.0.4, Новая Раница], <https://youtu.be/VQUEMUGR5dE>.

Pugač Uladzimir, Vol'ski Lâvon, Dyhaem znoŭ [Пугач Уладзімір & Вольскі Лявон, Дыхаем зноў], <https://youtu.be/My6WZiu0WiY>.

Pylai, Ženšiny ne gulâût [Женщины не гуляют], https://youtu.be/vXuJ_DcDbmQ.

Pytleva Kasâ, Malinoŭski Illâ, Uglâdzisâ [Пытлева Каця, Маліноўскі Ілля, Угледзіся], <https://youtu.be/-Y4-J6u1GpY>.

Raspatory, Stop Terror, <https://youtu.be/pbVLYdmTfig>.

«Razbury turmy mury». Spávaŭc' Sâргеj Kosmas i Sâргеj Cihanoŭski [«Разбуры турмы муры». Спяваюць Сяргей Kosmas i Сяргей Ціханоўскі], <https://youtu.be/FQz3NazwkUc>.

Rogal, Žyve [Жыве], <https://youtu.be/g3SfwX4tVil>.

Šarkunova Anâ, Pesnâ sčastlivyh lŭdej [Аня Шаркунова, Песня счастливых людей], https://youtu.be/-5X_Z7dajBg.

Serikov Aleksandr, Use razam [Сериков Александр, Усе разам], <https://youtu.be/kMQl6uXA230>.

Słownik współczesnego języka polskiego, red. B. Dunaj, Warszawa 1996.

Sož, Malako, <https://youtu.be/hn2bzjMRJ9U>.

Stary Olsa, Szturm zamku Pulen, <https://youtu.be/yFIYudGmNe8>.

Sumarok, Čërci [Чэрці], https://youtu.be/c6fgUy_8pbg.

Tokarczuk O., Wolna Białoruś jest kobietą, 9.09.2020, <https://wyborcza.pl/7,75399,26285548,wolna-bialorus-jest-kobieta.html>.

TOR BAND, Kto, esli ne ty?! [Кто, если не ты?!], <https://youtu.be/kQvKA2FAtwc>.

TOR BAND, My – ne „narodec”! [Мы – не „народец”!], <https://youtu.be/Rai9tQCrRsQ>.

TOR BAND, Rodnaâ Zâmlâ [Родная Зямля], <https://youtu.be/fMoJApvluLU>.

TOR BAND, Uhodi!!! [Уходи!!!], <https://youtu.be/qHDajlCmoxA>.

TOR BAND, Vybory [Выборы], <https://youtu.be/p8qAmaNpMNE>.

TOR BAND, Žyve [Жыве], <https://youtu.be/kiWm08f6UzI>.

VAL, Navečna [Навечна], <https://youtu.be/kBZJg-NaVlc>.

Vitalij Artist, Sozvezdie [Виталий Артист, Созвездие], <https://youtu.be/0BY2zQrIGrQ>.

Volski, Boragi narodu [Ворагі народу], <https://youtu.be/QCnT8vbRRJ0>.

Volski, Iržavaja dziaržava, <https://youtu.be/7FEUzy78Tps>.

Volski, Lohkija-lohkija, https://youtu.be/jy0_A46oz5U.

Marianna Julia Koźmińska   **Elementy białoruskiej kultury muzycznej jako źródło wiedzy historycznej**

Adkrytaâ lekcyâ Andrêâ Hadanoviča (+novaâ pes'nâ Lâvona Vol'skaga) [Адкрытая лекцыя Андрэя Хадановіча (+новая песьня Лявона Вольскага а)], <https://www.youtube.com/watch?v=xYR1TCOvxtw&list=PL-W4XNs4ITJ1rpMurngB9pz75Qb19tvyl> [dostęp: 22.05.2021].

Aniempadystau M., Wolski L., Narodny Albom, tłum. A. Wawrzeniuk, M. Wawrzeniuk, Białystok 2000.

Biernat J., „Dzieciuki” – białoruscy punkowcy zakochani w powstańcach styczniowych, 1.05.2013, <https://belsat.eu/pl/news/13752/> [dostęp: 22.05.2021].

Biernat J., „(Nie)rozstrzelana poezja”: białoruscy muzycy nagrają album do tekstów poetów zabitych przez NKWD, 24.04.2017, <https://belsat.eu/pl/news/nie-rozstrzelana-poezjabialoruscy-muzycy-nagraja-album-do-tekstow-poetow-rozstrzelanych-przez-nkwd/> [dostęp: 22.05.2021].

Chołodowski M., Żmijewska M., Narodny Albom. Reaktywacja. I nostalgiczny powrót na pogranicze, 9.09.2016, <http://bialystok.wyborcza.pl/bialystok/1,87318,20671076,narodny-albom-reaktywacja-i-nostalgiczny-powrot-na-pogranicze.html> [dostęp: 22.05.2021].

Koźmińska M.J., Elementy pamięci historycznej we współczesnej kulturze muzycznej Białorusi, 2019 [praca magisterska].

Lobač A., Proma-vidèa da muzyčnaga praektu „(Ne) rasstralânaâ raèziâ” [Лобач А., Промавідэа да музычнага праекту „(Не) расстраляная паэзія”], <https://www.youtube.com/watch?v=sXMzx2Zcq5w> [dostęp: 22.05.2021].

(Ne)Rasstralânaâ raèziâ. Prëm’era muzyčnaga praektu i kursu vidèalekcyâŭ pra raètaŭ 1930-h (aŭdyë+vidèa) [(Не)Расстраляная паэзія. Прэм’ера музычнага праекту і курсу відэалекцыяў пра паэтаў 1930-х (аўдыё+відэа)], 27.10.2017, <http://tuzinfo.by/article/3996/nierasstralanaia-paeziia-premjera-muzycnaha-prajektu.html> [dostęp: 22.05.2021].

Pojawił się długo oczekiwany album „(Nie)rozstrzelana poezja”, 27.10.2017, <https://belsat.eu/pl/news/pojawil-sie-dlugo-oczekiwany-album-nie-rozstrzelana-poezja/> [dostęp: 22.05.2021].

Roznyâ artysty, „(Ne)rasstralânaâ raèziâ” (+aŭdyë) [Розныя артысты, „(Не)расстраляная паэзія” (+аўдыё)], 15.11.2017, <https://www.experty.by/content/roznyya-artysty-nerasstralyanaya-paeziya-audyjo> [dostęp: 22.05.2021].

Sasnoŭski Z., Muzyčnaâ kul'tura rycarskaga sasloŭâ Vâlikaga Knâstva Litoŭskaga i Karaleŭstva Pol'skaga, Minsk 2010 [Сасноўскі З., Музычная культура рыцарскага саслоўя Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага, Мінск 2010].

Stary Olsa, Litwin [Літвін], <https://www.youtube.com/watch?v=FLxS2rE44Zo> [dostęp: 22.05.2021].

Szybieka Z., Historia Białorusi 1795–2000, tłum. H. Łaskiewicz, Lublin 2002.

Uładzimirauna W., Faszystowski spiszek poetów. Co wymyślało NKWD, by wymordować białoruską inteligencję, 1.08.2018, <https://belsat.eu/pl/news/sfabrykowane-dowodybrutalne-tortury-jak-stalin-niszczyl-bialoruska-inteligencje-cz-1/> [dostęp: 22.05.2021].

U vydavectve „Ānuškevič” vyjšla gruntoŭnaja kniha pra rasstralânych u 1937 godze belaruskich litaratarau [У выдавецтве „Янушкевіч” выйшла грунтоўная кніга пра расстраляных у 1937 годзе беларускіх літаратараў], 12.02.2021, <https://nashaniva.com/?c=ar&i=268265> [dostęp: 28.08.2021].

Vidèazvarot udzel'nikaŭ muzyčnaga praektu „(Ne) rasstralânaâ raèziâ” [Відэазварот удзельнікаў музычнага праекту „(Не) расстраляная паэзія”], 27.06.2017, https://www.youtube.com/watch?v=IMV_8ZO5gNs [dostęp: 22.05.2021].

Zapis koncertu Narodny Albom, 20 lat, <https://www.youtube.com/watch?v=NwYrSUOqzSU> [dostęp: 22.05.2021].

Zapis koncertu (Nie)rozstrzelana poezja, 29.10.2017, https://www.youtube.com/watch?v=F1_fjqveEZk&list=PL-W4XNs4ITJ3Rs83rCzql5HpLezwsb3jh [dostęp: 22.05.2021].